

ВІДГУК

офіційного опонента, доктора психологічних наук, професора, завідувача кафедри психосоматики та психології здоров'я факультету психології УДУ ім. Михайла Драгоманова Мозгової Галини Петрівни на дисертаційне дослідження Нефедової Тетяни Олександрівни на тему: «Психологічне благополуччя онкопацієнтів з раком молочної залози», подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 053 – «Психологія»

Актуальність теми дисертаційного дослідження. Дисертаційне дослідження Нефедової Тетяни Олександрівни присвячено комплексному теоретико-емпіричному вивченню психологічного благополуччя жінок з раком молочної залози (РМЗ). У дослідженні розглянуто емоційний стан, рівень стресу, депресії та тривоги пацієнток, а також їхній вплив на загальне психологічне благополуччя. Особливу увагу приділено таким чинникам, як соціальна підтримка, адаптація до хвороби, застосування копінгових стратегій та вплив фінансових можливостей на доступ до лікування і якість життя. Зокрема, проаналізовано взаємозв'язки між емоційними, соціальними та фізичними аспектами благополуччя та їх динаміка на різних етапах лікувального процесу.

Важливість та актуальність даного дослідження пояснюється необхідністю поглибленого вивчення психологічного благополуччя жінок з раком молочної залози, що дозволяє розробити ефективні стратегії психологічної підтримки, спрямовані на підвищення їхньої якості життя. З огляду на поширеність цього захворювання та складність його лікування, дослідження факторів, які впливають на емоційний стан, адаптацію до хвороби та використання копінгових стратегій, є важливим внеском у психоонкологію.

Робота має чітку структуру, складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Матеріал викладено послідовно та логічно.

У вступі дисертації висвітлено актуальність і значущість дослідження

психологічного благополуччя жінок з раком молочної залози, зокрема його впливу на якість життя та адаптацію до захворювання. Описано сучасний стан вивчення проблеми з акцентом на недостатню кількість комплексних досліджень, які враховують емоційні, соціальні та фізичні аспекти благополуччя. Визначено мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження. Чітко та прозоро висвітлено основні етапи, методи та методики дослідження.

У *першому розділі* «Теоретичні основи вивчення психологічного благополуччя онкопацієнок з раком молочної залози» авторкою проведено ґрунтовний аналіз концепцій психологічного благополуччя. Визначено ключові аспекти емоційного, соціального та фізичного благополуччя, а також їх взаємозв'язок із життєвими стратегіями онкопацієнтів. Розглянуто вплив етапів лікування на загальний рівень психологічного благополуччя онкопацієнтів. Проведено аналіз психотерапевтичних підходів, які використовуються в роботі з онкопацієнтами. На позитивну оцінку заслуговує розроблена авторкою теоретична модель, яка охоплює комплексну характеристику психологічного благополуччя жінок з РМЗ.

У *другому розділі* «Організація та методи емпіричного дослідження психологічного благополуччя онкопацієнтів з раком молочної залози» висвітлено ключові аспекти організації та методології емпіричного дослідження. Детально охарактеризовано вибірку та організацію проведення дослідження. Розроблено емпіричну модель, яка демонструє взаємозв'язки між онкозахворюванням, психологічним благополуччям та трьома ключовими чинниками: адаптацією до хвороби, емоційним станом та соціальною підтримкою. Для оцінки компонентів моделі підібрано та описано відповідні психодіагностичні інструменти, які забезпечують комплексний підхід до вивчення психологічного благополуччя.

У *третьому розділі* «Аналіз результатів емпіричного дослідження психологічного благополуччя онкопацієнтів з раком молочної залози» представлено результати проведеного емпіричного дослідження. Виконано порівняльний аналіз параметрів психологічного благополуччя залежно від

психологічного благополуччя жінок з раком молочної залози, зокрема його впливу на якість життя та адаптацію до захворювання. Описано сучасний стан вивчення проблеми з акцентом на недостатню кількість комплексних досліджень, які враховують емоційні, соціальні та фізичні аспекти благополуччя. Визначено мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження. Чітко та прозоро висвітлено основні етапи, методи та методики дослідження.

У *першому розділі* «Теоретичні основи вивчення психологічного благополуччя онкопацієнок з раком молочної залози» авторкою проведено ґрунтовний аналіз концепцій психологічного благополуччя. Визначено ключові аспекти емоційного, соціального та фізичного благополуччя, а також їх взаємозв'язок із життєвими стратегіями онкопацієнтів. Розглянуто вплив етапів лікування на загальний рівень психологічного благополуччя онкопацієнтів. Проведено аналіз психотерапевтичних підходів, які використовуються в роботі з онкопацієнтами. На позитивну оцінку заслуговує розроблена авторкою теоретична модель, яка охоплює комплексну характеристику психологічного благополуччя жінок з РМЗ.

У *другому розділі* «Організація та методи емпіричного дослідження психологічного благополуччя онкопацієнтів з раком молочної залози» висвітлено ключові аспекти організації та методології емпіричного дослідження. Детально охарактеризовано вибірку та організацію проведення дослідження. Розроблено емпіричну модель, яка демонструє взаємозв'язки між онкозахворюванням, психологічним благополуччям та трьома ключовими чинниками: адаптацією до хвороби, емоційним станом та соціальною підтримкою. Для оцінки компонентів моделі підібрано та описано відповідні психодіагностичні інструменти, які забезпечують комплексний підхід до вивчення психологічного благополуччя.

У *третьому розділі* «Аналіз результатів емпіричного дослідження психологічного благополуччя онкопацієнтів з раком молочної залози» представлено результати проведеного емпіричного дослідження. Виконано порівняльний аналіз параметрів психологічного благополуччя залежно від

соціо-демографічних характеристик. Розглянуто ключові фактори, що впливають на психологічне благополуччя онкопацієнтів, з використанням статистичних методів. Проаналізовано динаміку психологічного благополуччя в залежності від клінічної стадії захворювання та психосоціальних чинників. Висвітлено зміни, що відбуваються на різних етапах лікувального процесу, а також їхній вплив на емоційний стан пацієнток.

Запропоновано практичні рекомендації щодо покращення психологічного благополуччя онкопацієнтів з використанням психотерапевтичних підходів. Наголошено на важливості врахування багатовимірності психологічного благополуччя пацієнток та охопленні всіх етапів лікування.

Висновки дисертаційної роботи є чітко сформульованими, акумулюють зміст трьох розділів роботи відповідно до поставленої мети та завдань, визначають перспективи подальших наукових досліджень.

Достовірність наукових висновків і рекомендацій підтверджена їх практичним впровадженням в практику роботи ряду організацій: на базі ГО «Українська спільнота транзакційного аналізу», у практичній роботі ТОВ «Психодіагностичний центр», у центрі медико-психологічної реабілітації КНГІКОР «Обласне психіатричне наркологічне медичне об'єднання».

Крім того, обґрунтованість та достовірність отриманих результатів дослідження, наукових положень дисертантки підтверджено апробацією та схваленням на міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях, в тому числі, та за кордоном (Австрія, Швеція).

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що *вперше*: проведено комплексне вивчення структурних особливостей психологічного благополуччя у пацієнток з раком молочної залози (РМЗ); систематизовано ключові фактори, які впливають на рівень психологічного благополуччя у онкопацієнток з РМЗ, зокрема на різних етапах лікування; подальшого розвитку набули концептуальні ідеї щодо механізмів взаємодії трьох груп факторів (емоційного стану, адаптації до хвороби та соціальної підтримки) з

рівнем психологічного благополуччя онкопацієнок; розроблено емпіричну модель психологічного благополуччя онкопацієнок, яка охоплює такі аспекти: фізичний, економічний, соціальний, функціональний (розвиток та діяльність), емоційний, духовний та суб'єктивний; виявлено та систематизовано відмінності у параметрах психологічного благополуччя залежно від соціо-демографічних характеристик пацієнок з РМЗ; встановлено, що фінансовий стан є одним із ключових факторів, що впливають на рівень психологічного благополуччя, разом з рівнем освіти та наявністю дітей; поглиблено розуміння особливостей впливу емоційних станів, таких як тривога та депресія, на психологічне благополуччя, а також копінг-стратегій та соціальної підтримки як протективних факторів; отримане нове розуміння динаміки психологічного благополуччя пацієнок з РМЗ, зокрема, що загальний рівень благополуччя залишається відносно стабільним з часом; розроблено рекомендації, що базуються на принципах когнітивно-поведінкової терапії та екзистенційної психології та спрямовані на підвищення якості життя онкопацієнок.

Теоретичне значення дослідження полягає в тому, що визначено ключові аспекти психологічного благополуччя пацієнок з РМЗ, що включають емоційні, соціальні, духовні та економічні компоненти, і проаналізовано їхній вплив на загальний стан жінок, що переживають лікування. Обґрунтовано важливість соціальної підтримки та копінг-стратегій, які сприяють підвищенню психологічного благополуччя. Поглиблено знання про динаміку емоційних станів в контексті психологічного благополуччя. Сформульовано концептуальну модель психологічного благополуччя онкопацієнок, що відображає взаємозв'язок між різними факторами та їхній вплив на загальний емоційний стан пацієнок. Систематизовано підходи до вивчення психологічного благополуччя в психоонкології. Розглянуто соціо-демографічні характеристики, які впливають на психологічне благополуччя, що підкреслює значущість індивідуального підходу в психотерапевтичній практиці.

Практичне значення дослідження полягає у тому, що емпірично виокремлено ключові фактори, що впливають на психологічне благополуччя жінок, які проходять лікування від РМЗ, що може використовуватись для розробки індивідуалізованих планів психологічної підтримки на всіх етапах терапії. Визначено інструменти для оцінки рівня психологічного благополуччя, що можуть бути використані в клінічній практиці для моніторингу стану пацієток і корекції терапевтичних стратегій відповідно до їхніх потреб.

Основні результати дисертаційного дослідження відображені у 7 публікаціях, з яких 3 статті опубліковані у фахових наукових виданнях, а також 4 тези доповідей на конференціях. Кількість, обсяг та зміст друкованих праць відповідають вимогам МОН України до підготовки докторів філософії.

Позитивно оцінюючи зміст і основні результати, науково-теоретичне та практичне значення результатів дисертаційного дослідження, вважаємо за потрібне висловити деякі зауваження та пропозиції:

1. Оскільки останні десяток років онкологія досягла того рівня, що більшість онкопацієнтів виходять в ремісію. Тому уточніть, вибірка досліджуваних складалась з пацієнтів тільки в гострому стані захворювання чи в стані ремісії теж? І, було б цікаво в цьому сенсі, як і чим відрізнялось психологічне благополуччя в стані ремісії і гострому стані захворювання у ваших досліджуваних.

2. Оскільки у вас емпіричне дослідження проводилось під час повномасштабного вторгнення, то варто було б, у майбутньому провести катамнестичне дослідження з метою виявлення впливу суспільної кризи на психологічне благополуччя респондентів вашої вибірки.

3. На нашу думку, суттєвим доповненням до наукового доробку було б навести в літературному огляді більше праць вітчизняних вчених, котрі працювали та працюють в сфері онкопсихології ;

4. Уточніть, чому в вашій роботі ви не описуєте емоційну травму як складову, що може впливати на благополуччя?

Утім, зазначені зауваження й побажання принципово не знижують якості дисертаційного дослідження, мають рекомендаційний характер і не впливають на загальну позитивну оцінку дисертації Нефедової Тетяни Олександрівни.

Загальний висновок: Дисертаційна робота Нефедової Тетяни Олександрівни на тему «Психологічне благополуччя онкопацієнтів з раком молочної залози» є самостійним, завершеним науковим дослідженням.

Актуальність обраної теми дослідження, обґрунтованість наукових положень та висновків, сформульованих у дисертації, їх вірогідність, достовірність та наукова новизна, повнота викладу дисертації в опублікованих працях підтверджують, що авторка виконала роботу на належному методологічному, науково-теоретичному, методичному та практичному рівнях.

Враховуючи актуальність, новизну, важливість одержаних автором наукових результатів, їх обґрунтованість та вірогідність, а також практичну цінність сформульованих положень і висновків дисертаційної роботи можемо стверджувати що робота Нефедової Т.О. *«Психологічне благополуччя онкопацієнтів з раком молочної залози»* написана на високому науково-теоретичному рівні, відповідає галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки, спеціальності 053 Психологія та вимогам Наказу Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року №40 «Про затвердження вимог оформлення дисертацій» (зі змінами), «Порядку присудження доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії (Постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року №44; зі змінами від 21.03.2022 року), а її авторка Нефедова Тетяна Олександрівна, безумовно,

заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 053 Психологія.

Офіційний опонент:

Доктор психологічних наук, професор,
завідувач кафедри психосоматики
та психології здоров'я
факультету психології
УДУ ім. Михайла Драгоманова

Галина Мозгова
зав. канцелярією Українського державного
університету імені Михайла Драгоманова
Підп. 12 2024 р.
